



Sjórænarar rændu og drupu fólk frá hond. Í 1627 vorðu 450 íslendingar rændir og í 1629 vorðu eini 30 kvinnur og börn í Hvalba rænd og flutt til Algir

MYND: SÖGUSAVNIÐ Í VESTMANNA

Vestmenningar krógvaðu seg í haganum

Tann 22. maí 1615, tá Jørgen Daa og Jens Munk við skipum sínum Victor og Jupiter snaraðu inn um Egilsnes á Vestmanna, hövdu allir gongufórir vestmenningar krógvað seg í haganum einar tvær vikur. Hetta síggja vit millum annað í tí kenda brævinum frá færoyingum til Christian fjórða, sum er tað elsta tingskjalið frá hesi tíðini, ið er til skjals.

Brævið til kong er skrivað 6. august ella góðar tveir mánaðir eftir hendingina í Vestmanna. Í brævinum verður biðið um kongsins verju, og greitt verður frá, at sjórænararnir serliga hava gjørt vart við seg í Vestmanna og Hvalba. Í skrivinum kemur til sjóndar, at sjórænararnir rændu tað, sum var fyri hond, og at fólkíð var farið til fjals at fjala seg í fjarløgðum býlum.

Eisini frá Jens Munk fáa vit at

vita, at sjónrænararnir hövdu ligið á Vestmanna í einar tvær vikur. Jens Munk var farin í land í Hvalba fyri at fregnast, og tá hövdu fólk har greitt honum frá, at trý sjórænaraskip hövdu ligið á Hvalba fyri 14 døgum síðan, og at tey síðan vóru farin longri norður. Jens Munk, sum var næst-ovasti hjá Jørgen Daa, hevur greitt frá, at hvalbingar av ringum royndum kendu báðar skipararnar á ráns-mannaskipunum. Tey vóru Thomas Tucker og Jan Mendoza.

Hvussu hvalbingarnir hava vitað, at tað vóru Tucker og Mendoza, fáa vit ikki upplýsingar um, tí sambært brævinum, sum færoyingar sendu kongi eftir hendingina, stóð sum nevnt, at fólkíð var farið til fjals at fjala seg. Vit vita tó, at tað ikki altíð bar til hjá gomlum ella sjúkum fólki at halda til fjals, og tí er tað hugsandi, at onkur gamal hvalbingur, sum sjórænararnir ikki hava lagt í at gera

seg inn á, hevur fingið frænir av, hvørjir sjórænararnir vóru.

Jagstraðu tann illa lýdda Mendoza

At Jørgen Daa og Jens Munk komu fram á sjórænaraskipini í Vestmanna var eitt sindur tilvildarligt. Upprunliga sendi Christian fjórði eitt annað skip, Gabriel, til Føroya á sumri 1615, at verja færoyingar fyri sjórænarum og bretskum skipum, sum lógu og fiskaðu tætt inni við land.

Men av teimum skrivum, sum 6. august vorðu send kongi og Christian Friis kanslara, skilja vit, at Gabriel ikki var komin til Føroya í mai hetta sama árið. Gabriel kom nakað seinni, og vit vita, at yvirmenninir á skipinum vóru á ólavsøkutinginum og lýddu á tað, sum har fór fram.

Uppgávan hjá Jørgen Daa og Jens Munk var í fyrsta lagi at halda Danmarkar og Noregs yvirvaldsrætt

í Norðurhøvum. Í øðrum lagi var málið at fáa hendur á tann illa lýdda Mendoza. Norðurhøvini uddu um hetta mundið av sjórænaraskipum, kaparum, hvalaveiðiskipum og fiskiskipum, sum ikki hildu seg til lóg og rætt og veiddu á einum havøki, sum Danmørk gjørdi krav uppá.

Føroyar lógu sum tær liggja enn mitt í renslinum hjá norður- og suðurgangandi skipum, og tað gevur okkum eina fatan av, hví fremmand skip so tíðum vitjaðu færoyskar havnir. Søgan hevur sett spurnar- tekin við, hvussu væl Christian fjórði stýrði sínum ríki, men eingin ivaðist í, at hann hevði gott skil á sjólívi og sigling.

Skuldu taka sjórænarar og lógleys fiskiskip

Kongur hevði tí sjálvur givið boðini um at taka sjórænarar og lógleys fiskiskip. Victor og Jupiter lættu

akkerið upp úti fyri Bremerhólmi í Keypmannahavn 5. maí 1615. Harður norðanstormur gjørdi, at tað gingu fimm samdøgur, til Jørgen Daa og Jens Munk vóru leysir av Kullen á svensku vesturstrondini.

Jørgen Daa og Jens Munk vóru báðir á tí størsta skipinum, Victor, sum var ein av stoltleikunum hjá kongi. Hitt skipið, Jupiter, sigldi skjótt og var heldur minni og smálri far, har ovastin var Klavs Povlsen, og næst-ovastin æt Johan Sem.

Meðan teir liggja og andøva í Oyrarsundi og ótolnast eftir at sleppa út í Norðsjógvin, fáa teir boð umboð um, at nøkur sjórænaraskip vóru komin til Føroya, har tey völdu fólkinum stóran skaða við at ræna og drepa. Gabriel, sum upprunaliga skuldi beina leið til Føroya, var ikki siglingarklárur um hetta mundið, og

Framhald á næstu síðu